

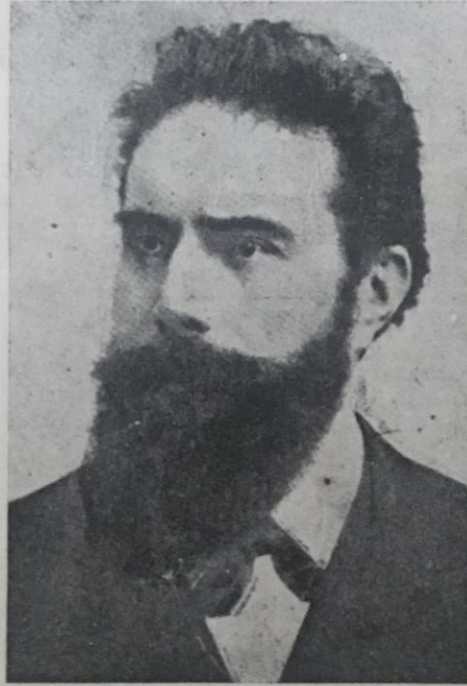
Temmuz – Ağustos 1952

MODERN

No. 10 – Cilt: 1

TEDAVİ

MECMUASI

C. Çınar BAŞEKİM

REVUE
DE
THÉRAPEUTIQUE
MODERNE

Bizde İlk Röntgen Muayenehanesi

Dr. OSMAN ŞEVKİ ULUDAĞ

PROF. Röntgen 1895 te tecrübeleri esnasında kendisini de meraklandıran bir laboratuvar hadisesi karşısında kalmıştı. O vakte kadar bilinmeyen bir şua; kendisini göstermişti, ve Prof. Röntgen mahiyetini tam olarak anlamadığı için buna (X Şua'ı) demişti.

X Şua'ı henüz alaca karanlık devresinde iken Türkiyede Esat Feyzi ve arkadaşları Rifat Osman tarafından çok faydalı surette kullanıldı ve 1897 Tesalya harbinin yarahları bundan istifade ettiler. Meselenin bu tarafları hakkında geniş bilgiler neşrolunduğu için aynı şeyleri bizim de tekrar etmemize lüzum yoktur. Biz Röntgen şua'ından umumi ve serbest hekimlik sahasında ne vakit istifade ettiğimizi araştırmak istiyoruz.

Öğrendiğimize göre Türkiye'de ilk Röntgen muayenehanesi 1905 ten sonra açılmıştır ve Polonyalı bir musevi olan Mr. Englander tarafından Beyoğlunda, İstiklâl caddesinde, Ağa camii karşısında Filko mağazasının bulunduğu binada kurulmuştur. Bu binanın bodrum katı ile zemin katı Türkiyede ilk Röntgen muayenehanesidir.

O vakitlerde Röntgen makineleri şimdiki tekâmülünden henüz çok uzakta idi. Mütehalhil (rarefice) havalı bir ampul, platinosiyaniür dö baryumlu ekran, Romkorf bobini, Vehnelt enterrüptörü, ve Mr. Englander de bunları tedarik etmişti.

İstanbulda elektrik yoktu. Yıldız sarayı müstesna olmak üzere hiç bir tarafta elektrik kullanılmazdı. Tıbbiye mektebinin kimya laboratuvarında bile ufak ve pillerden mürekkep elektrik jeneratörü kilit

altında bulundurulurdu. Umumi tabir ile İstanbulda elektrik kullanmak yasaktı.

Mr. Englander bunun da kolayını buldu. Binanın bodrum katına kocaman bir çıkırık kurdu. Kendisine elektrik lâzım olduğu zaman dışarıdan hammal çağırıyor, ve çıkırığı çevirterek dinamoyu işletebiliyordu. Bunun için de ayrı bir teknisyen istihdam ediyordu. Çıkırığın çevrilmesine, dinamonun işletilmesine, elektrik istihsaline bu teknisyen nezaret ediyordu. Röntgen makinasının bulunduğu kat ile çıkırığın bulunduğu bodrum arasında bir ip uzatılmıştı. İşe yarayacak miktarda elektrik istikhsal edilince teknisyen ipi çekerek Mr. Englander'e haber veriyordu.

Bu iptidai çalışma ile elde edilebilen neticeler tahmin olunabilir. Esasen o vakitler Röntgen şua'ı ancak vücuda dahil olan yabancı cisimleri aramak için kullanılabilirdi ve meselâ bir mide muayenesi kabil olamıyordu. Makinalar ve verimleri kifayetsiz idi. Bununla beraber Mr. Englander'in kabinesi işsiz de kalmıyordu.

Kudretli teknisyen B. Brako, Mr. Englander'in yaptığı bir radyografiyi görmüştür. Onun söylediğine göre bu grafi, bir yaralının sağ gözünün biraz üstünde bulunan saçmayı keşf için yapılmıştı. Üzerinde bunun yirmi beş Türk altını karşılığında yapılmış olduğuna dair bir yazının bulunduğunu yine B. Brako'dan öğrenmiş bulunuyoruz. O vaktin 25 altını bu günün 1041 lirası kıymetindedir.

Bahsettiğimiz radyografi 1907 de çekilmiştir. Radyoloji enstitümüzün bunu Brako'nun bildiği yerden satın alarak

kendi müzesinde teşhir etmesini faydalı buluruz. Şimdiye kadar muhafaza edilmiş olan vesika, belki de dünya radyolojisi için de kıymetli olabilir.

* * *

Mr. Englander'in Röntgen muayenehanesi, Dr. Kilayditi'in Tepebaşında açtığı yeni kabinesi karşısında esaslı surette sarsılmıştır. Şimdi Dr. Kâzım Nuri İçgören tarafından işgal edilmekte olan eski Kilayditi muayenehanesi Türkiyede ikinci bir röntgen muayene yeridir ki bunun açılması Englander'in işine gelmemiştir. Kilayditi Avrupa klasiklerinde adını yazdırmış kıymetli bir Röntgen âlimi idi, Viyanada Holzknicht'in yanında yetişmişti. Onun bilgili hekim olması, makinalarının daha mükemmel bulunması, Englander'in çıkırık ile işleyen iptidai makinasını hükümsüz bırakmıştı.

Mr. Englander ve adamları kazançlarının tehlike ile karşılaştığını görünce bunu bertaraf etmek için çareler aramışlar ve söylendiğine göre, hatta Kilayditi'yi zehirliyerek öldürmek bile istemişlerdir. Bu rivayetin sıhhat derecesi bizce meçhuldür. Ancak Englander ile Kilayditi

arasında şiddetli bir mücadelenin başladığı ve Kilayditi'nin bundan muzaffer çıktığı hadiselerle görülmektedir. Biraz karışık olmakla beraber hadise şöyle cereyan etmiştir:

Englander ve adamları kendilerine ciddi rakip olarak ortaya çıkan Kilayditi'nin vücudunu ortadan kaldırmak isteyince Kilayditi dahi sarayı tahrik etmiş ve Englander'in elektrik istihsal ettiği saraydan öğrenilince onun çıkırığı ve dinamosu sökülmiş ve teknisyen dahi tevkif olunduktan sonra sürgüne gönderilmiştir. Englander'in kendisi ise bundan sonra artık Türkiyede barınmamış ve memleketimizi terketmiştir.

Ancak Kilayditi'nin açtığı Röntgen muayenehanesi için dahi elektrik lâzımdı. Biz onun eski makinalarını ve en eski tüplerini şahsan gördüğümüz için bunların pillerle işletilmiş olduğunu kabul edemiyoruz. Herhalde o da elektrik için ayrı ve hususi tertibat yaptırmıştır. Buna göre elektrik istihsal etmenin ve kullanmanın yasak olduğu ve bunu yapanın tevkif olduğu bir yerde Kilayditi'nin işine devam etmesi biraz karanlık muammadır. Biz bu karanlığa dalmak istemiyoruz.

STREPTOMYCINE S U L F A T E

“SPECIA”

MENENJİT TÜBERKÜLOZUNUN
tedavisinde

ENTRARAŞİDYEN yoldan kullanılması zarurî olan
STREPTOMİSİNİN yegâne şeklidir

Ticari Şekli:

1 GR. LİK ŞİŞELER